

Fru Lura vaktar berget

Utdrag ur Gästriklands Tidning 11 november 2005

Mitt inne i Hedesunda ligger Lurberget. Någon gång "i forntiden" påbörjades brytningen av silvermalm i Lurberget i Brunn. I dag vet ingen definitivt när brytningen påbörjades eller vad som gjorde att man hittade silvermalmjust här: Kanske kan upptäckten vara mycket gammal och ha att göra med de första bofasta jordbrukarna i trakten det vill säga redan för 1500-2000 år sedan, under den tidsperiod som kallas romersk järnålder. Kanske skedde den mest intensiva brytningen under medeltiden?

Foto: Elise Hovanta 2004

Kortfattat vittnar sägnerna dels om själva gruvan som enligt traditionen har flera öppningar varav en under en stor ek som stod i kanten av gamla Konsums parkering, dels om att det nere i gruvan finns flera orter (gångar) som binds samman och att de även binder samman en annan gruva som ligger ca 500 meter härifrån på Arstuberget i Rångsta.

Lurberget sägs bebos av Fru Lura, väktare över den ofantligt stora silverskatt som finns gömd någonstans där. Fru Lura är mäktig och rik, mycket rikare än sin syster Sala i Sala silvergruva. En annan källa säger att Fru Lura är dotter till Fru Sala. Fru Lura å sin sida har en dotter som bor i Mistingshälla, halvannan mil västerut från Hedesunda. Flickan i Mistingshälla sägs vara frukten av en natts samvaro mellan Fru Lura och en man.

För inte så länge sedan drabbade nämligen socknens starkaste karlar samman på Lurberget, för att brottas om titeln "Lurbergskung". Platsen för brottningen kallades "midsommarplatsen" som blev "Lundgrens trädgård" under 1930-talet. Det berättas också att brottningskungen för året kröntes av själva Fru Lura som i silverskrud steg fram ur Brunnbyberget. En midsommarvaka tog Lura till sig den som vann brottningen och till följande års midsommar skänkte hon "midsommarkungen" en dotter, som kröntes till drottning över silverskatten i Mistingshällarna.

Det finns flera berättelser om människornas möten med Fru Lura. En av dessa berättar att Fru Lura rätt ofta var ute och åkte i en silverdroska. En natt mötte hon en bonde med ett lass mälder. Denna var på väg hem från kvarnen. Det lyste en rad ljus runt Fru Luras ekipage. På den plats där bonden mötte Lura fick han inte hästarna att röra sig ur fläcken, utan var tvungen att gå ur vagnen och dra den ene hästen i betslet så hårt att en hjullöt gick sönder. På grund av detta blev bonden arg och slängde löten mot Fru Luras droska och skrek "-Dra åt fanders". I ett huj lyfte silverdroskan med Fru Lura och försvann i skyn som en eldstod.

I en gammal sockensaga omtalas skattväktaren som "Fru Lena", men det är nog samma bergsrå som avses i alla uppteckningar.

Det berättas att Hedesunda på den tiden var en så rik socken att man grusade vägen mellan Brunn och kyrkan med silvermalm. Det glänste av vägen så att bruksherrarna från Söderfors blev avundsjuka.

Det fanns en lag tidigare som bestämde att staten i första hand skulle gynna gruvdriften och först i andra hand gav staten sitt stöd åt smide och bruksdrift. Detta skulle kunnat innebära att om stordrift kommit igång i gruvan på Brunnbyåsen, hade Söderfors bruk måst avstå hela Lindbäcksallmanningen på 75 hektar och större delen av den skog som staten upplåtit åt bruket för koltäkt, till silvergruvan. Detta skulle inte gå för sig tyckte bruksherrarna. Det sägs att gruvfogden stenade igen gruvan i Lurberget efter att ha blivit mutad av de avundsjuke bruksherrarna.

En annan berättelse anger att en trollkunnig masmästare vid Söderfors bruk uppmanades att trolla och leda in älvvattnet i gruvan, så att den blev tvungen att stängas. Ytterligare en annan gör gällande att bolagsgubbarna i Söderfors köpte gruvan först innan de lade ned den.

När man under senare halvan av 1700-talet bröt silver i gruvan i Lurberget berättas att gruvfrun skall ha visat sig för gruvarbetarna en dag och sagt till dem att de gärna fick ta hennes silvermalm, men om de ville ha ut ännu mera silver skulle de börja bryta i Mistingshälla, där silvermalmen var ännu rikare. Karlarna började skämta med Fru Lura som tog illa vid sig att de vågade gäcka med henne. För att driva bort dessa ovärdiga karlar från hennes skattkammare lät hon in Dalälven i gruvan. Därmed var det slut med gruvdriften.

Elise Hovanta, doktorand arkeologi

Fru Lura vaktar berget

Utdrag ur Gästriklands Tidning 11 november 2005

Mitt inne i Hedesunda ligger Lurberget. Någon gång "i forntiden" påbörjades brytningen av silvermalm i Lurberget i Brunn. I dag vet ingen definitivt när brytningen påbörjades eller vad som gjorde att man hittade silvermalm just här: Kanske kan upptäckten vara mycket gammal och ha att göra med de första bofasta jordbrukarna i trakten det vill säga redan för 1500-2000 år sedan, under den tidsperiod som kallas romersk järnålder. Kanske skedde den mest intensiva brytningen under medeltiden?

Foto: Elise Hovanta 2004

Kortfattat vittnar sägnerna dels om själva gruvan som enligt traditionen har flera öppningar varav en under en stor ek som stod i kanten av gamla Konsums parkering, dels om att det nere i gruvan finns flera orter (gångar) som binds samman och att de även binder samman en annan gruva som ligger ca 500 meter härifrån på Arstuberget i Rångsta.

Lurberget sägs bebos av Fru Lura, väktare över den ofantligt stora silverskatt som finns gömd någonstans där. Fru Lura är mäktig och rik, mycket rikare än sin syster Sala i Sala silvergruva. En annan källa säger att Fru Lura är dotter till Fru Sala. Fru Lura å sin sida har en dotter som bor i Mistingshälla, halvannan mil västerut från Hedesunda. Flickan i Mistingshälla sägs vara frukten av en natts samvaro mellan Fru Lura och en man.

För inte så länge sedan drabbade nämligen socknens starkaste karlar samman på Lurberget, för att brottas om titeln "Lurbergskung". Platsen för brottningen kallades "midsommarplatsen" som blev "Lundgrens trädgård" under 1930-talet. Det berättas också att brottningskungen för året kröntes av själva Fru Lura som i silverskrud steg fram ur Brunnbyberget. En midsommarvaka tog Lura till sig den som vann brottningen och till

följande års midsommar skänkte hon "midsommarkungen" en dotter, som kröntes till drottning över silverskatten i Mistingshällarna.

Det finns flera berättelser om människornas möten med Fru Lura. En av dessa berättar att Fru Lura rätt ofta var ute och åkte i en silverdroska. En natt mötte hon en bonde med ett lass mälder. Denna var på väg hem från kvarnen. Det lyste en rad ljus runt Fru Luras ekipage. På den plats där bonden mötte Lura fick han inte hästarna att röra sig ur fläcken, utan var tvungen att gå ur vagnen och dra den ene hästen i betset så hårt att en hjullöt gick sönder. På grund av detta blev bonden arg och slängde löten mot Fru Luras droska och skrek "-Dra åt fanders". I ett huj lyfte silverdroskan med Fru Lura och försvann i skyn som en eldstod.

I en gammal sockensaga omtalas skattväktaren som "Fru Lena", men det är nog samma bergsrå som avses i alla uppteckningar.

Det berättas att Hedesunda på den tiden var en så rik socken att man grusade vägen mellan Brunn och kyrkan med silvermalm. Det glänste av vägen så att bruksherrarna från Söderfors blev avundsjuka.

Det fanns en lag tidigare som bestämde att staten i första hand skulle gynna gruvdriften och först i andra hand gav staten sitt stöd åt smide och bruksdrift. Detta skulle kunnat innebära att om stordrift kommit igång i gruvan på Brunnbyåsen, hade Söderfors bruk måst avstå hela Lindbäcksallmanningen på 75 hektar och större delen av den skog som staten upplåtit åt bruket för koltäkt, till silvergruvan. Detta skulle inte gå för sig tyckte bruksherrarna. Det sägs att gruvfogden stenade igen gruvan i Lurberget efter att ha blivit mutad av de avundsjuka bruksherrarna.

En annan berättelse anger att en trollkunnig masmästare vid Söderfors bruk uppmanades att trolla och leda in älvvattnet i gruvan, så att den blev tvungen att stängas. Ytterligare en annan gör gällande att bolagsgubbarna i Söderfors köpte gruvan först innan de lade ned den.

När man under senare halvan av 1700-talet bröt silver i gruvan i Lurberget berättas att gruvfrun skall ha visat sig för gruvarbetarna en dag och sagt till dem att de gärna fick ta hennes silvermalm, men om de ville ha ut ännu mera silver skulle de börja bryta i Mistingshälla, där silvermalmen var ännu rikare. Karlarna började skämta med Fru Lura som tog illa vid sig att de vågade gäcka med henne. För att driva bort dessa ovärdiga karlar från hennes skattkammare lät hon in Dalälven i gruvan. Därmed var det slut med gruvdriften.

Elise Hovanta, doktorand arkeologi